

Obsah

Úvod	3
PŘEVODY OZUBENÝMI KOLY	5
Charakteristika a rozdělení ozubených převodů	5
A. TEORIE ROVINNÉHO OZUBENÍ	8
A-1 Obecná teorie rovinného ozubení	8
A-1.1 Základní zákon ozubení	8
A-1.2 Úhel záběru, čára záběru, skluzová rychlost	9
A-1.3 Sdružené profily a jejich výtvarné metody	10
A-1.3.1 Výtvarná metoda přímá	10
A-1.3.2 Výtvarná metoda trochoidní	11
A-1.3.3 Výtvarná metoda obálková	12
A-2 Teorie evolventního ozubení	12
A-2.1 Základní poznatky o evolventních profilech	12
A-2.1.1 Evolventa jako trajektorie bodu; evolventní geometrie	12
A-2.1.2 Evolventa jako obálka vytvořená přímkovým úsekem	14
A-2.1.3 Evolventa jako obálka vytvořená jinou evolventou	14
A-2.2 Kolo s vnějším ozubením jako samostatný útvar	15
A-2.2.1 Rozteč, roztečná kružnice, modul	15
A-2.2.2 Základní geometrické prvky ozubeného věnce	15
A-2.2.3 Základní profil ozubeného a výrobního hřebene	16
A-2.2.4 Výrobní záběr rovinného kola s hřebenovým nástrojem; kola s nulovým a nenulovým posunutím	17
A-2.2.5 Podřezání paty zubu	18
A-2.2.6 Hlavní rozměry ozubeného věnce	21
A-2.2.7 Přechodová křivka, hraniční bod L	22
A-2.2.8 Tloušťka zubu na libovolné kružnici a mez špičatosti zubu	23
A-2.3 Soukolí s vnějším ozubením	24
A-2.3.1 Základní vlastnosti dvojice evolventních profilů	24
A-2.3.2 Kola sdružená	26
A-2.3.3 Hlavní prvky soukolí	27
A-2.3.4 Rozdělení soukolí podle posunutí	28
A-2.3.5 Soukolí bez boční vůle	28
A-2.3.6 Návrh soukolí při dané osové vzdálenosti $\bar{a}_w$	30
A-2.3.7 Boční vůle v ozubení	30
A-2.3.8 Radiální vůle c a úprava hlavových průměrů d_a	32
A-2.3.9 Dráha záběru a oblouk záběru	33
A-2.3.10 Součinitel záběru ε_σ (záběr profilem)	34
A-2.3.11 Skluzové poměry	35
A-2.3.12 Tlaky v ozubení	37
A-2.3.13 Diagram optimálních posunutí a volba součinitelů posunutí	38
A-2.4 Soukolí s vnitřním ozubením	42
A-2.4.1 Kolo s vnitřním ozubením jako samostatný útvar	42

A-2.4.2	Výrobní záběr; obřezací kolečko	43
A-2.4.3	Provozní záběr soukolí a interference	44
A-2.4.4	Záběrové charakteristiky soukolí	46
B	SOUKOLÍ VALIVÁ	47
B-1	Soukolí valivá válcová	47
B-1.1	Soukolí valivá válcová s přímými zuby	47
B-1.1.1	Základní charakteristika	47
B-1.1.2	Silové poměry vnější (nominální stav)	48
B-1.1.3	Silové poměry vnitřní	49
B-1.2	Soukolí valivá válcová se šikmými zuby	50
B-1.2.1	Geometrie bočních ploch	50
B-1.2.2	Základní geometrické prvky kola	52
B-1.2.3	Porovnávací (virtuální) kolo a jeho použití	53
B-1.2.4	Základní geometrické prvky soukolí	54
B-1.2.5	Záběrové poměry	56
B-1.2.6	Silové poměry vnější (nominální stav)	58
B-1.2.7	Silové poměry vnitřní; celková délka dotkových úseček	60
B-1.2.8	Relace mezi úhly u soukolí N, NV a V	60
B-2	Soukolí valivá kuželová	61
B-2.1	Geometrie kuželových kol	61
B-2.2	Soukolí kuželová se zuby přímými	63
B-2.2.1	Geometrie bočních ploch	63
B-2.2.2	Rovinná kuželová kola a výroba ozubení	63
B-2.2.3	Geometrie kuželových kol (tvar věnce I)	65
B-2.2.4	Porovnávací (virtuální) kolo a jeho využití	67
B-2.2.5	Silové poměry vnější	69
B-2.3	Soukolí kuželová s nepřímými zuby	69
B-2.3.1	Rozdělení kuželových kol podle zakřivení zubů	71
B-2.3.2	Záběrové poměry	72
B-2.3.3	Soukolí porovnávací (bivirtuální) a jeho použití	72
B-2.3.4	Základní rozměry ozubení	73
B-2.3.5	Silové poměry vnější (nominální stav)	74
B-3	Hlavní druhy poškození zubů a materiály ozubených kol valivých	76
B-3.1	Hlavní druhy poškození zubů	76
B-3.2	Materiály ozubených kol valivých	78
B-4	Pevnostní výpočty ozubení soukolí valivých	80
B-4.1	Pevnostní výpočty kol válcových se zuby přímými	81
B-4.1.1	Pevnostní výpočet na ohyb	81
B-4.1.2	Pevnostní výpočet na dotyk	84
B-4.2	Pevnostní výpočty kol válcových se zuby šikmými	87
B-4.2.1	Pevnostní výpočet na ohyb	88
B-4.2.2	Pevnostní výpočet na dotyk	89
B-4.3	Pevnostní výpočty kol kuželových	90
B-4.3.1	Pevnostní výpočet na ohyb – zuby přímé a šikmé	91
B-4.3.2	Pevnostní výpočet na dotyk – zuby přímé a šikmé	92
B-4.4	Součinitele přidavného zatížení K_F a K_H	93
B-4.5	Dovolená napětí na ohyb a na dotyk	97

B-4.5.1	Dovolené napětí na ohyb σ_{FD}	97
B-4.5.2	Dovolené napětí na dotyk σ_{HD}	99
C. SOUKOLÍ ŠROUBOVÁ		101
C-1	Úvod do teorie šroubových ozubených převodů	101
C-1.1	Kinematika šroubových soukolí	101
C-1.2	Rozdělení šroubových soukolí	102
C-2	Soukolí šroubová válcová	103
C-2.1	Úvodní charakteristika	103
C-2.2	Rychlostní poměry a převodový poměr i	103
C-2.3	Základní geometrické prvky kol	104
C-2.4	Geometrické řešení soukolí	105
C-2.5	Záběrové poměry	107
C-2.6	Silové poměry vnější (nominální stav)	108
C-2.7	Účinnost ozubení	109
C-2.8	Pevnostní výpočet na zadírání	110
C-3	Soukolí šneková	111
C-3.1	Základní charakteristika a rozdělení	111
C-3.2	Soukolí šneková s válcovým šnekem	112
C-3.2.1	Geometrické charakteristiky šneku	112
C-3.2.2	Geometrické charakteristiky šnekového kola	115
C-3.2.3	Geometrické charakteristiky soukolí	119
C-3.2.4	Rychlostní a záběrové poměry	119
C-3.2.5	Silové poměry vnější (nominální stav)	120
C-3.2.6	Účinnost šnekového soukolí	122
C-3.2.7	Druhy poškození zubů a materiály šnekového soukolí	123
C-3.2.8	Pevnostní výpočty ozubení	124
C-3.2.9	Kontrola na oteplení	129
ŘEMENOVÉ PŘEVODY (třecí)		131
1.	Úvod; základní charakteristika, rozdělení a použití	131
2.	Druhy řemenů a jejich vlastnosti	132
3.	Kinematické poměry	134
4.	Geometrie řemenového převodu	135
5.	Silové poměry	140
6.	Rozbor napjatosti řemene	144
7.	Skluzové poměry a „charakteristika řemenového převodu“	146
8.	Praktický postup při návrhu řemenového převodu	148
ŘETĚZOVÉ PŘEVODY		151
1.	Úvod; obecná charakteristika; použití	151
2.	Převodové řetězy, ozubení kol a uspořádání převodů	152
3.	Geometrické poměry	153
4.	Kinematické poměry; nerovnoměrnost chodu	155
5.	Silové poměry (obr. 147)	158
6.	Praktický postup při návrhu převodu (ČSN 01 4809)	159
PŘEVODY TŘECÍMI KOLY		161
1.	Úvod; všeobecné hodnocení a uplatnění	161
2.	Materiály a mezní stavy kol; nástin pevnostního řešení	161

3.	Třecí soukolí se stálým převodovým poměrem	162
3.1	Třecí válcový převod s hladkými plochami	162
3.2	Třecí válcový převod s klínovým povrchem	163
3.3	Třecí válcový převod odlehčený (Garrardův)	164
3.4	Třecí soukolí kuželové	165
3.5	Třecí převody vratné	166
4	Třecí variátory	166
4.1	Variátor s lícním (talířovým) kolem	167
4.2	Variátor se dvěma kuželovými bubny	168
4.3	Variátory se souosými hřídeli	168

